

# ॥ श्री-रामनवमी-पूजा ॥

## ॥ पूर्वाङ्ग-विघ्नेश्वर-पूजा ॥

(आचम्य)

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।  
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

(अप उपस्पृश्य, पुष्पाक्षतान् गृहीत्वा)

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा

श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं करिष्यमाणस्य कर्मणः

अविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थम् आदौ विघ्नेश्वरपूजां करिष्ये।

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिः हवामहे कविं कवीनामुपमश्र्वस्तमम्।  
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥

अस्मिन् हरिद्राबिम्बे महागणपतिं ध्यायामि, आवाहयामि।

ॐ महागणपतये नमः आसनं समर्पयामि।

पादयोः पाद्यं समर्पयामि। हस्तयोरर्घ्यं समर्पयामि।

आचमनीयं समर्पयामि।

ॐ भूर्भुवस्सुवः। शुद्धोदकस्नानं समर्पयामि।

स्नानानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

वस्त्रार्थमक्षतान् समर्पयामि।

यज्ञोपवीताभरणार्थं अक्षतान् समर्पयामि।

दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि।

गन्धस्योपरि हरिद्राकुङ्कुमं समर्पयामि। अक्षतान् समर्पयामि।

पुष्पमालिकां समर्पयामि। पुष्पैः पूजयामि।

## ॥ अर्चना ॥

- |                     |                          |
|---------------------|--------------------------|
| १. ॐ सुमुखाय नमः    | ९. ॐ धूमकेतवे नमः        |
| २. ॐ एकदन्ताय नमः   | १०. ॐ गणाध्यक्षाय नमः    |
| ३. ॐ कपिलाय नमः     | ११. ॐ फालचन्द्राय नमः    |
| ४. ॐ गजकर्णकाय नमः  | १२. ॐ गजाननाय नमः        |
| ५. ॐ लम्बोदराय नमः  | १३. ॐ वक्रतुण्डाय नमः    |
| ६. ॐ विकटाय नमः     | १४. ॐ शूर्पकर्णाय नमः    |
| ७. ॐ विघ्नराजाय नमः | १५. ॐ हेरम्बाय नमः       |
| ८. ॐ विनायकाय नमः   | १६. ॐ स्कन्दपूर्वजाय नमः |

नानाविधपरिमलपत्रपुष्पाणि समर्पयामि॥

धूपमाघ्रापयामि।

अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

नैवेद्यम्।

ताम्बूलं समर्पयामि।

कर्पूरनीराजनं समर्पयामि।

कर्पूरनीराजनानन्तरमाचमनीयं समर्पयामि।

वक्रतुण्डमहाकाय कोटिसूर्यसमप्रभा  
अविघ्नं कुरु मे देव सर्वकार्येषु सर्वदा॥

प्रार्थनाः समर्पयामि।

अनन्तकोटिप्रदक्षिणनमस्कारान् समर्पयामि।

छत्रचामरादिसमस्तोपचारान् समर्पयामि।

## ॥ प्रधान-पूजा — श्रीराम-पूजा ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।  
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

## ॥ सङ्कल्पः ॥

ममोपात्त-समस्त-दुरित-क्षयद्वारा श्री-परमेश्वर-प्रीत्यर्थं शुभे शोभने मुहूर्ते अद्य ब्रह्मणः द्वितीयपरार्धे श्वेतवराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे प्रथमे पादे जम्बूद्वीपे भारतवर्षे भरतखण्डे मेरोः दक्षिणे पार्श्वे शकाब्दे अस्मिन् वर्तमाने व्यावहारिकाणां प्रभवादीनां षष्ठ्याः संवत्सराणां

मध्ये ( ) नाम संवत्सरे उत्तरायणे वसन्त-ऋतौ (मेष/मीन) मासे शुक्लपक्षे नवम्यां शुभतिथौ (इन्दु/भौम/बुध/गुरु/भृगु/स्थिर/भानु)-वासरयुक्तायाम् (आर्द्रा/पुनर्वसू/पुष्य) नक्षत्रयुक्तायां ( )-योग ( )-करण-युक्तायां च एवं गुण-विशेषण-विशिष्टायाम् अस्याम् नवम्यां शुभतिथौ

- भारतीयस्य वैदिकस्य अस्माकं सनातन-धर्मस्य सर्वत्र विजय-सिद्ध्यर्थं
- तद्-अवलम्बनेन भारतीयानां महाजनानां विघ्न-निवृत्ति-पूर्वक-सत्कार्य-प्रवृत्ति-द्वारा सर्वविध-ऐहिक-आमुष्मिक-योग-क्षेम-अभिवृद्ध्यर्थं, असत्कार्येभ्यः निवृत्त्यर्थं
- सनातन-धर्मस्य विरोधिनाम् उपशमनार्थं
- भारतीय-सत्-सन्तान-समृद्ध्यर्थं, भारतीयानां सन्ततेः अपि अस्मिन् सनातन-धर्म-सम्प्रदाये श्रद्धा-भक्त्योः अभिवृद्ध्यर्थं
- विभिन्न-सम्प्रदाय-स्थानां सनातन-धर्मावलम्बिनां परस्परं समन्वयेन अविरोधेन साधन-अनुष्ठानेन फल-सिद्ध्यर्थम्
- सर्वत्र भूमण्डले विशेषतः भारते च राम-नाम-महिम्नः प्रसारार्थं राम-राज्यस्य सिद्ध्यर्थं
- अयोध्यायां भगवतः श्रीरामस्य जन्म-भूमि-मन्दिरस्य मूल-स्थानं परितः महतः मन्दिर-परिसरस्य सम्यग् अभिवृद्ध्यर्थम्
- अस्माकं सह-कुटुम्बानां क्षेम-स्थैर्य-धैर्य-वीर्य-विजय-आयुः-आरोग्य-ऐश्वर्याणाम् अभिवृद्ध्यर्थं धर्मार्थ-काम-मोक्ष-चतुर्विध-पुरुषार्थ-सिद्ध्यर्थं
- मम इहजन्मनि पूर्वजन्मनि जन्मान्तरे च सम्पादितानां ज्ञानाज्ञानकृतमहापातकचतुष्टय-व्यतिरिक्तानां रहस्यकृतानां प्रकाशकृतानां सर्वेषां पापानां सद्यः अपनोदनद्वारा सकल-पापक्षयार्थं
- श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-प्रीत्यर्थम्

श्रीरामनवमीपुण्यकाले कल्पोक्तप्रकारेण यथाशक्ति श्रीरामचन्द्रपूजां करिष्ये। तदङ्गं कलशपूजां च करिष्ये।

श्रीविघ्नेश्वराय नमः यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि। (गणपति-प्रसादं शिरसा गृहीत्वा)

### ॥ आसन-पूजा ॥

पृथिव्या मेरुपृष्ठ ऋषिः। सुतलं छन्दः। कूर्मो देवता॥

पृथ्वि त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता।  
त्वं च धारय मां देवि पवित्रं चासनं कुरु॥

### ॥ घण्टा-पूजा ॥

आगमार्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसाम्।  
घण्टारवं करोम्यादौ देवताऽऽह्वानकारणम्॥

## ॥ कलश-पूजा ॥

ॐ कलशाय नमः दिव्यगन्धान् धारयामि।

गङ्गे च यमुने चैव गोदावरि सरस्वति।  
नर्मदे सिन्धुकावेरि जलेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु॥

ॐ गङ्गायै नमः। ॐ यमुनायै नमः। ॐ गोदावर्यै नमः। ॐ सरस्वत्यै नमः। ॐ नर्मदायै नमः। ॐ सिन्धवे नमः। ॐ कावेर्यै नमः।

ॐ सप्तकोटिमहातीर्थान्यावाहयामि।

(अथ कलशं स्पृष्ट्वा जपं कुर्यात्)

आपो वा इदं सर्वं विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा आपः पशव आपोऽन्नमापोऽमृतमापः सम्राडापो विराडापः स्वराडापश्छन्दाऽस्यापो ज्योतीऽष्यापो यजूऽष्यापः सत्यमापः सर्वा देवता आपो भूर्भुवः सुवराप ओम्॥

कलशस्य मुखे विष्णुः कण्ठे रुद्रः समाश्रितः।  
मूले तत्र स्थितो ब्रह्मा मध्ये मातृगणाः स्मृताः॥

कुक्षौ तु सागराः सर्वे सप्तद्वीपा वसुन्धरा।  
ऋग्वेदोऽथ यजुर्वेदः सामवेदोऽप्यथर्वणः।  
अङ्गैश्च सहिताः सर्वे कलशाम्बुसमाश्रिताः॥

सर्वे समुद्राः सरितः तीर्थानि च हृदा नदाः।  
आयान्तु देवपूजार्थं दुरितक्षयकारकाः॥  
ॐ भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवो भूर्भुवः सुवः।

(इति कलशजलेन सर्वोपकरणानि आत्मानं च प्रोक्ष्य।)

## ॥ आत्म-पूजा ॥

ॐ आत्मने नमः, दिव्यगन्धान् धारयामि।

- |                      |                      |
|----------------------|----------------------|
| १. ॐ आत्मने नमः      | ४. ॐ जीवात्मने नमः   |
| २. ॐ अन्तरात्मने नमः | ५. ॐ परमात्मने नमः   |
| ३. ॐ योगात्मने नमः   | ६. ॐ ज्ञानात्मने नमः |

समस्तोपचारान् समर्पयामि।

देहो देवालयः प्रोक्तो जीवो देवः सनातनः।  
त्यजेदज्ञाननिर्माल्यं सोऽहं भावेन पूजयेत्॥

## ॥ पीठ-पूजा ॥

- |                       |                         |
|-----------------------|-------------------------|
| १. ॐ आधारशक्त्यै नमः  | ८. ॐ रत्नवेदिकायै नमः   |
| २. ॐ मूलप्रकृत्यै नमः | ९. ॐ स्वर्णस्तम्भाय नमः |
| ३. ॐ आदिकूर्माय नमः   | १०. ॐ श्वेतच्छत्राय नमः |
| ४. ॐ आदिवराहाय नमः    | ११. ॐ कल्पकवृक्षाय नमः  |
| ५. ॐ अनन्ताय नमः      | १२. ॐ क्षीरसमुद्राय नमः |
| ६. ॐ पृथिव्यै नमः     | १३. ॐ सितचामराभ्यां नमः |
| ७. ॐ रत्नमण्डपाय नमः  | १४. ॐ योगपीठासनाय नमः   |

## ॥ गुरु-ध्यानम् ॥

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः।  
गुरुः साक्षात् परं ब्रह्म तस्मै श्री-गुरवे नमः॥

## ॥ षोडशोपचार-पूजा ॥

वैदेही-सहितं सुर-द्रुम-तले हैमे महामण्डपे  
मध्येपुष्पकमासने मणिमये वीरासने सुस्थितम्।  
अग्रे वाचयति प्रभञ्जन-सुते तत्त्वं मुनिभ्यः परं  
व्याख्यान्तं भरतादिभिः परिवृतं रामं भजे श्यामलम्॥  
वामे भूमि-सुता पुरश्च हनुमान् पश्चात् सुमित्रा-सुतः  
शत्रुघ्नो भरतश्च पार्श्व-दलयोर्वाय्वादि-कोणेषु च।  
सुग्रीवश्च विभीषणश्च युवराट् तारा-सुतो जाम्बवान्  
मध्ये नील-सरोज-कोमल-रुचिं रामं भजे श्यामलम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रं ध्यायामि।

(अथ प्राणप्रतिष्ठा)

आवाहयामि विश्वेशं वैदेही-वल्लभं विभुम्।  
कौसल्या-तनयं विष्णुं श्री-रामं प्रकृतेः परम्॥

श्रीरामाय नमः – आवाहयामि।

वामे सीताम् आवाहयामि। पुरस्तात् हनुमन्तम् आवाहयामि। पश्चात् लक्ष्मणम् आवाहयामि।  
उत्तरस्यां शत्रुघ्नमवाहयामि। दक्षिणस्यां दिशि भरतम् आवाहयामि। वायव्यायां सुग्रीवम्  
आवाहयामि। ऐशान्यां विभीषणम् आवाहयामि। आग्नेय्याम् अङ्गदम् आवाहयामि। नैऋत्यां  
जाम्बवन्तम् आवाहयामि॥

रत्न-सिंहासनारूढ सर्व-भूपाल-वन्दित।  
आसनं ते मया दत्तं प्रीतिं जनयतु प्रभो॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, आसनं समर्पयामि।

पादाङ्गुष्ठ-समुद्भूत-गङ्गा-पावित-विष्टप ।

पाद्यार्थमुदकं राम ददामि परिगृह्यताम्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, पाद्यं समर्पयामि।

वालखिल्यादिभिर्विप्रेस्त्रिसन्ध्यं प्रयतात्मभिः।

अर्घ्यैराराधित विभो ममार्घ्यं राम गृह्यताम्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, अर्घ्यं समर्पयामि।

आचान्ताम्भोधिना राम मुनिना परिसेवित।

मया दत्तेन तोयेन कुर्वाचमनमीश्वर॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, आचमनीयं समर्पयामि।

नमः श्री-वासुदेवाय तत्त्व-ज्ञान-स्वरूपिणे ।

मधुपर्कं गृहाणेमं जानकीपतये नमः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, मधुपर्कं समर्पयामि।

कामधेनु-समुद्भूत-क्षीरेणन्द्रेण राघव।

अभिषिक्त अखिलार्थास्त्यै स्नाहि मद्-दत्त-दुग्धतः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, क्षीराभिषेकं समर्पयामि।

हनूमता मधुवनोद्भूतेन मधुना प्रभो।

प्रीत्याऽभिषेचित-तनो मधुना स्नाहि मेऽद्य भोः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, मध्वभिषेकं समर्पयामि।

त्रैलोक्य-ताप-हरण-नाम-कीर्तन राघव।

मधूत्थ-ताप-शान्त्यर्थं स्नाहि क्षीरेण वै पुनः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, मध्वभिषेकान्ते पुनः क्षीराभिषेकं समर्पयामि।

नदी-नद-समुद्रादि-तोयैर्मन्त्राभिसंस्कृतैः ।

पट्टाभिषिक्त राजेन्द्र स्नाहि शुद्ध-जलेन मे॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, शुद्धोदक-स्नानं समर्पयामि।

स्नानोत्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

हित्वा पीताम्बरं चीर-कृष्णाजिन-धराच्युत।

परिधत्स्वाद्य मे वस्त्रं स्वर्ण-सूत्र-विनिर्मितम्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, वस्त्रं समर्पयामि।

राजर्षि-वंश-तिलक रामचन्द्र नमोऽस्तु ते।

यज्ञोपवीतं विधिना निर्मितं धत्स्व मे प्रभो॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, उपवीतं समर्पयामि।

किरीटादीनि राजेन्द्र हंसकान्तानि राघव।  
विभूषणानि धृत्वाऽद्य शोभस्व सह सीतया॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, आभरणम् समर्पयामि।

सन्ध्या-समान-रुचिना नीलाभ्र-सम-विग्रह।  
लिम्पामि तेऽङ्गकं राम चन्दनेन मुदा हृदि॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, गन्धान् धारयामि।

गन्धस्योपरि हरिद्रा-कुङ्कुमं समर्पयामि।

अक्षतान् कुङ्कुमोन्मिश्रान् अक्षय्य-फल-दायक।  
अर्पये तव पादाब्जे शालि-तण्डुल-सम्भवान्॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, अक्षतान् समर्पयामि।

चम्पकाशोक-पुत्रागैर्जलजैस्तुलसी-दलैः ।  
पूजयामि रघूत्तंस पूज्यं त्वां सनकादिभिः॥

सपरिवाराय श्रीरामाय नमः, पुष्पाणि समर्पयामि।

॥ अङ्ग-गुण-पूजा ॥

अहल्या-उद्धारकाय नमः

शरणागत-रक्षकाय नमः

गङ्गा-नदी-प्रवर्तन-पराय नमः

सीता-संवाहित-पदाय नमः

दुन्दुभि-काय-विक्षेपकाय नमः

विनत-कल्प-द्रुमाय नमः

दण्डकारण्य-गमन-जङ्घालाय नमः

जानु-न्यस्त-कराम्बुजाय नमः

वीरासन-अध्यासिने नमः

पीताम्बर-अलङ्कृताय नमः

आकाश-मध्यगाय नमः

अरि-निग्रह-पराय नमः

अब्धि-मेखला-पतये नमः

उदर-स्थित-ब्रह्माण्डाय नमः

जगत्-त्रय-गुरवे नमः

सीतानुलेपित-काश्मीर-चन्दनाय नमः

अभय-प्रदान-शौण्डाय नमः

पाद-रजः पूजयामि

पाद-कान्तिं पूजयामि

पाद-नखान् पूजयामि

पाद-तलं पूजयामि

पादाङ्गुष्ठं पूजयामि

गुल्फौ पूजयामि

जङ्घे पूजयामि

जानुनी पूजयामि

ऊरू पूजयामि

कटिं पूजयामि

मध्यं पूजयामि

कटि-लम्बितम् असिं पूजयामि

मध्य-लम्बित-मेखला-दाम पूजयामि

उदरं पूजयामि

वलि-त्रयं पूजयामि

वक्षः पूजयामि

दक्षिण-बाहु-दण्डं पूजयामि

वितरण-जित-कल्पद्रुमाय नमः  
 आशर-निरसन-पराय नमः  
 ज्ञान-विज्ञान-भासकाय नमः  
 मुनि-सङ्घार्पित-दिव्य-पदाय नमः  
 दशानन-काल-रूपिणे नमः  
 शत-मख-दत्त-शत-पुष्कर-स्रजे नमः  
 कृत्त-दशानन-किरीट-कूटाय नमः  
 सीता-बाहु-लतालिङ्गिताय नमः  
 स्मित-भाषिणे नमः  
 नित्य-प्रसन्नाय नमः  
 सत्य-वाचे नमः  
 कपालि-पूजिताय नमः  
 चक्षुःश्रवः-प्रभु-पूजिताय नमः  
 अनासादित-पाप-गन्धाय नमः  
 पुण्डरीकाक्षाय नमः  
 अपाङ्ग-स्यन्दि-करुणाय नमः  
 विना-कृत-रूपे नमः  
 कस्तूरी-तिलकाङ्गिताय नमः  
 राजाधिराज-वेषाय नमः  
 मुनि-मण्डल-पूजिताय नमः  
 मोहित-मुनि-जनाय नमः  
 जानकी-व्यजन-वीजिताय नमः

हनुमदर्पित-चूडामणये नमः  
 सुमन्त्रानुग्रह-पराय नमः  
 कम्पिताम्भोधये नमः  
 तिरस्कृत-लङ्केश्वराय नमः  
 वन्दित-जनकाय नमः  
 सम्मानित-त्रिजटाय नमः  
 गन्धर्व-राज-प्रतिमाय नमः  
 असहाय-हत-खर-दूषणादि-चतुर्दश-सहस्र-राक्षसाय  
 नमः

दक्षिण-कर-तलं पूजयामि  
 दक्षिण-कर-स्थित-शरं पूजयामि  
 चिन्मुद्रां पूजयामि  
 वाम-भुज-दण्डं पूजयामि  
 वाम-हस्त-स्थित-कोदण्डं पूजयामि  
 अंसौ पूजयामि  
 अंस-लम्बित-निषङ्ग-द्वयं पूजयामि  
 कण्ठं पूजयामि  
 स्मितं पूजयामि  
 मुख-प्रसादं पूजयामि  
 वाचं पूजयामि  
 कपोलौ पूजयामि  
 श्रोत्रे पूजयामि  
 घ्राणं पूजयामि  
 अक्षिणी पूजयामि  
 अरुणापाङ्ग-द्वयं पूजयामि  
 अनाथ-रक्षक-कटाक्षं पूजयामि  
 फालं पूजयामि  
 किरीटं पूजयामि  
 जटा-मण्डलं पूजयामि  
 पुंसां मोहनं रूपं पूजयामि  
 विद्युद्-विद्योतित-कालाभ्र-सदृश-कान्तिं  
 पूजयामि  
 करुणारस-उद्वेलित-कटाक्ष-धारां पूजयामि  
 तेजोमयरूपं पूजयामि  
 आहार्य-कोपं पूजयामि  
 धैर्यं पूजयामि  
 विनयं पूजयामि  
 अतिमानुष-सौलभ्यं पूजयामि  
 लोकोत्तर-सौन्दर्यं पूजयामि  
 पराक्रमं पूजयामि



आलिङ्गित-आञ्जनेयाय नमः  
लब्ध-राज्य-परित्यक्त्रे नमः  
दर्भ-शायिने नमः  
सर्वेश्वराय नमः

भक्त-वात्सल्यं पूजयामि  
धर्मं पूजयामि  
लोकानुवर्तनं पूजयामि  
सर्वाण्यङ्गानि सर्वांश्च गुणान् पूजयामि

## ॥ रामाष्टोत्तरशतनामावलि: ॥

श्रीरामाय नमः  
रामभद्राय नमः  
रामचन्द्राय नमः  
शाश्वताय नमः  
राजीवलोचनाय नमः  
श्रीमते नमः  
राजेन्द्राय नमः  
रघुपुङ्गवाय नमः  
जानकीवल्लभाय नमः  
जैत्राय नमः  
जितामित्राय नमः  
जनार्दनाय नमः  
विश्वामित्रप्रियाय नमः  
दान्ताय नमः  
शरणत्राणतत्पराय नमः  
वालिप्रमथनाय नमः  
वाग्मिने नमः  
सत्यवाचे नमः  
सत्यविक्रमाय नमः  
सत्यव्रताय नमः  
व्रतधराय नमः  
सदा हनुमदाश्रिताय नमः  
कौसलेयाय नमः  
खरध्वंसिने नमः  
विराधवधपण्डिताय नमः  
विभीषणपरित्रात्रे नमः  
हरकोदण्डखण्डनाय नमः

१०

२०

सप्ततालप्रभेत्रे नमः  
दशग्रीवशिरोहराय नमः  
जामदग्न्यमहादर्पदलनाय नमः  
ताटकान्तकाय नमः  
वेदान्तसाराय नमः  
वेदात्मने नमः  
भवरोगस्य भेषजाय नमः  
दूषणत्रिशिरोहत्रे नमः  
त्रिमूर्तये नमः  
त्रिगुणात्मकाय नमः  
त्रिविक्रमाय नमः  
त्रिलोकात्मने नमः  
पुण्यचारित्रकीर्तनाय नमः  
त्रिलोकरक्षकाय नमः  
धन्विने नमः  
दण्डकारण्यकर्तनाय नमः  
अहल्याशापशमनाय नमः  
पितृभक्ताय नमः  
वरप्रदाय नमः  
जितेन्द्रियाय नमः  
जितक्रोधाय नमः  
जितामित्राय नमः  
जगद्गुरवे नमः  
ऋक्षवानरसङ्घातिने नमः  
चित्रकूटसमाश्रयाय नमः  
जयन्तत्राणवरदाय नमः  
सुमित्रापुत्रसेविताय नमः

३०

४०

५०

सर्वदेवादिदेवाय नमः  
 मृतवानरजीवनाय नमः  
 मायामारीचहन्त्रे नमः  
 महादेवाय नमः  
 महाभुजाय नमः  
 सर्वदेवस्तुताय नमः  
 सौम्याय नमः  
 ब्रह्मण्याय नमः  
 मुनिसंस्तुताय नमः  
 महायोगाय नमः  
 महोदाराय नमः  
 सुग्रीवेप्सितराज्यदाय नमः  
 सर्वपुण्याधिकफलाय नमः  
 स्मृतसर्वाघनाशनाय नमः  
 अनादये नमः  
 आदिपुरुषाय नमः  
 महापूरुषाय नमः  
 पुण्योदयाय नमः  
 दयासाराय नमः  
 पुराणपुरुषोत्तमाय नमः  
 स्मितवक्त्राय नमः  
 मितभाषिणे नमः  
 पूर्वभाषिणे नमः  
 राघवाय नमः  
 अनन्तगुणगम्भीराय नमः  
 धीरोदात्तगुणोत्तमाय नमः  
 मायामानुषचारित्राय नमः

६०

७०

८०

महादेवादिपूजिताय नमः  
 सेतुकृते नमः  
 जितवारीशाय नमः  
 सर्वतीर्थमयाय नमः  
 हरये नमः  
 श्यामाङ्गाय नमः  
 सुन्दराय नमः  
 शूराय नमः  
 पीतवाससे नमः  
 धनुर्धराय नमः  
 सर्वयज्ञाधिपाय नमः  
 यज्विने नमः  
 जरामरणवर्जिताय नमः  
 शिवलिङ्गप्रतिष्ठात्रे नमः  
 सर्वापगुणवर्जिताय नमः  
 परमात्मने नमः  
 परस्मै ब्रह्मणे नमः  
 सच्चिदानन्दविग्रहाय नमः  
 परस्मै ज्योतिषे नमः  
 परस्मै धाम्ने नमः  
 पराकाशाय नमः  
 परात्पराय नमः  
 परेशाय नमः  
 पारगाय नमः  
 पाराय नमः  
 सर्वदेवात्मकाय नमः  
 पराय नमः

९०

१००

॥ इति श्री-पद्मपुराणे उत्तरखण्डे श्री-रामाष्टोत्तरशतनामावलिः सम्पूर्णा ॥

॥ रामाष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

रामाय नमः  
 रावण-संहार-कृत-मानुष-विग्रहाय नमः

कौसल्या-सुकृत-व्रात-फलाय नमः  
 दशरथात्मजाय नमः

लक्ष्मणार्चित-पादाब्जाय नमः  
 सर्व-लोक-प्रियङ्गराय नमः  
 साकेत-वासि-नेत्राब्ज-सम्प्रीणन-दिवाकराय नमः  
 विश्वामित्र-प्रियाय नमः  
 शान्ताय नमः  
 ताटका-ध्वान्त-भास्कराय नमः १०  
 सुबाहु-राक्षस-रिपवे नमः  
 कौशिकाध्वर-पालकाय नमः  
 अहल्या-पाप-संहर्त्रे नमः  
 जनकेन्द्र-प्रियातिथये नमः  
 पुरारि-चाप-दलनाय नमः  
 वीर-लक्ष्मी-समाश्रयाय नमः  
 सीता-वरण-माल्याढ्याय नमः  
 जामदग्न्य-मदापहाय नमः  
 वैदेही-कृत-शृङ्गाराय नमः  
 पितृ-प्रीति-विवर्धनाय नमः २०  
 ताताज्ञोत्सृष्ट-हस्त-स्थ-राज्याय नमः  
 सत्य-प्रतिश्रवाय नमः  
 तमसा-तीर-संवासिने नमः  
 गुहानुग्रह-तत्पराय नमः  
 सुमन्त्र-सेवित-पदाय नमः  
 भरद्वाज-प्रियातिथये नमः  
 चित्रकूट-प्रिय-स्थानाय नमः  
 पादुका-न्यस्त-भू-भराय नमः  
 अनसूया-अङ्गरागाङ्क-सीता-साहित्य-  
 शोभिताय नमः  
 दण्डकारण्य-सञ्चारिणे नमः ३०  
 विराध-स्वर्ग-दायकाय नमः  
 रक्षः-कालान्तकाय नमः  
 सर्व-मुनि-सङ्घ-मुदावहाय नमः  
 प्रतिज्ञात-आशर-वधाय नमः  
 शरभङ्ग-गति-प्रदाय नमः  
 अगस्त्यार्पित-बाणास-खङ्ग-तूणीर-मण्डिताय नमः  
 प्राप्त-पञ्चवटी-वासाय नमः

गृध्रराज-सहायवते नमः  
 कामि-शूर्पणखा-कर्ण-नास-च्छेद-नियामकाय नमः  
 खरादि-राक्षस-त्रातखण्डनावितसञ्जनाय नमः ४०  
 सीता-संश्लिष्ट-कायाभा-जित-विद्युद्-  
 युताम्बुदाय नमः  
 मारीच-हन्त्रे नमः  
 मायाढ्याय नमः  
 जटायुर्-मोक्ष-दायकाय नमः  
 कबन्ध-बाहु-लवनाय नमः  
 शबरी-प्रार्थितातिथये नमः  
 हनुमद्-वन्दित-पदाय नमः  
 सुग्रीव-सुहृदेऽव्ययाय नमः  
 दैत्य-कङ्काल-विक्षेपिणे नमः  
 सप्त-साल-प्रभेदकाय नमः ५०  
 एकेषु-हत-वाल्लिने नमः  
 तारा-संस्तुत-सद्गुणाय नमः  
 कपीन्द्री-कृत-सुग्रीवाय नमः  
 सर्व-वानर-पूजिताय नमः  
 वायु-सूनु-समानीत-सीता-सन्देश-नन्दिताय नमः  
 जैत्र-यात्रोद्यताय नमः  
 जिष्णवे नमः  
 विष्णु-रूपाय नमः  
 निराकृतये नमः  
 कम्पिताम्भोनिधये नमः ६०  
 सम्पत्-प्रदाय नमः  
 सेतु-निबन्धनाय नमः  
 लङ्का-विभेदन-पटवे नमः  
 निशाचर-विनाशकाय नमः  
 कुम्भकर्णारख्य-कुम्भीन्द्र-मृगराज-पराक्रमाय नमः  
 मेघनाद-वधोद्युक्त-लक्ष्मणास्त्र-बलप्रदाय नमः  
 दशग्रीवान्धतामिस्र-प्रमापण-प्रभाकराय नमः  
 इन्द्रादि-देवता-स्तुत्याय नमः  
 चन्द्राभ-मुख-मण्डलाय नमः  
 विभीषणार्पित-निशाचर-राज्याय नमः ७०

वृष-प्रियाय नमः  
 वैश्वानर-स्तुत-गुणावनिपुत्री-समागताय नमः  
 पुष्पक-स्थान-सुभगाय नमः  
 पुण्यवत्-प्राप्य-दर्शनाय नमः  
 राज्याभिषिक्ताय नमः  
 राजेन्द्राय नमः  
 राजीव-सदृशेक्षणाय नमः  
 लोक-तापापहर्त्रे नमः  
 धर्म-संस्थापनोद्यताय नमः  
 शरण्याय नमः  
 कीर्तिमते नमः  
 नित्याय वदान्याय नमः  
 करुणार्णवाय नमः  
 संसार-सिन्धु-सम्मग्न-तारकाख्या-  
 महोज्ज्वलाय नमः  
 मधुराय नमः  
 मधुरोक्तये नमः  
 मधुरा-नायकाग्रजाय नमः  
 शम्बूक-दत्त-स्वर्लोकाय नमः  
 शम्बराराति-सुन्दराय नमः

८०

अश्वमेध-महायाजिने नमः  
 वाल्मीकि-प्रीतिमते नमः  
 वशिने नमः  
 स्वयं रामायण-श्रोत्रे नमः  
 पुत्र-प्राप्ति-प्रमोदिताय नमः  
 ब्रह्मादि-स्तुत-माहात्म्याय नमः  
 ब्रह्मर्षि-गण-पूजिताय नमः  
 वर्णाश्रम-रताय नमः  
 वर्णाश्रम-धर्म-नियामकाय नमः  
 रक्षा-पराय नमः  
 राज-वंश-प्रतिष्ठापन-तत्पराय नमः  
 गन्धर्व-हिंसा-संहारिणे नमः  
 धृतिमते नमः  
 दीन-वत्सलाय नमः  
 ज्ञानोपदेष्ट्रे नमः  
 वेदान्त-वेद्याय नमः  
 भक्त-प्रियङ्कराय नमः  
 वैकुण्ठ-वासिने नमः  
 चराचर-विमुक्ति-दाय नमः

१००

१०८

॥इति ब्रह्मयामले रामरहस्ये प्रोक्ता श्री-राम-अष्टोत्तरशत-नामावलिः सम्पूर्णा॥

## ॥ सीताष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

सीतायै नमः  
 सीर-ध्वज-सुतायै नमः  
 सीमातीत-गुणोज्ज्वलायै नमः  
 सौन्दर्य-सार-सर्वस्व-भूतायै नमः  
 सौभाग्य-दायिन्यै नमः  
 देव्यै नमः  
 देवार्चित-पदायै नमः  
 दिव्यायै नमः  
 दशरथ-सुषायै नमः

रामायै नमः  
 राम-प्रियायै नमः  
 रम्यायै नमः  
 राकेन्दु-वदनोज्ज्वलायै नमः  
 वीर्य-शुल्कायै नमः  
 वीर-पत्न्यै नमः  
 वियन्मध्यायै नमः  
 वर-प्रदायै नमः  
 पति-व्रतायै नमः

१०

पङ्क्ति-कण्ठ-नाशिन्यै नमः		तृणी-कृत-दशाननायै नमः	
पावन-स्मृतये नमः	२०	अनसूया-अङ्गरागाङ्गायै नमः	
वन्दारु-वत्सलायै नमः		अनसूयायै नमः	
वीर-मात्रे नमः		सूरि-वन्दितायै नमः	
वृत-रघूत्तमायै नमः		अशोक-वनिका-स्थानायै नमः	
सम्पत्-कर्यै नमः		अशोकायै नमः	
सदा-तुष्टायै नमः		शोक-विनाशिन्यै नमः	
साक्षिण्यै नमः		सूर्य-वंश-स्रुषायै नमः	६०
साधु-सम्मतायै नमः		सूर्य-मण्डलान्तस्थ-वल्लभायै नमः	
नित्यायै नमः		श्रुत-मात्राघ-हरणायै नमः	
नियत-संस्थानायै नमः		श्रुति-सन्निहितेक्षणायै नमः	
नित्यानन्दायै नमः	३०	पुष्प-प्रियायै नमः	
नुति-प्रियायै नमः		पुष्पक-स्थायै नमः	
पृथ्व्यै नमः		पुण्य-लभ्यायै नमः	
पृथ्वी-सुतायै नमः		पुरातन्यै नमः	
पुत्र-दायिन्यै नमः		पुरुषार्थ-प्रदायै नमः	
प्रकृत्यै परस्यै नमः		पूज्यायै नमः	
हनूमत्-स्वामिन्यै नमः		पूत-नाम्ने नमः	७०
हृद्यायै नमः		परन्तपायै नमः	
हृदय-स्थायै नमः		पद्म-प्रियायै नमः	
हताशुभायै नमः		पद्म-हस्तायै नमः	
हंस-युक्तायै नमः	४०	पद्मायै नमः	
हंस-गतये नमः		पद्म-मुख्यै नमः	
हर्ष-युक्तायै नमः		शुभायै नमः	
हताशरायै नमः		जन-शोक-हरायै नमः	
सार-रूपायै नमः		जन्म-मृत्यु-शोक-विनाशिन्यै नमः	
सार-वचसे नमः		जगद्-रूपायै नमः	
साध्व्यै नमः		जगद्-वन्द्यायै नमः	८०
सरमा-प्रियायै नमः		जय-दायै नमः	
त्रिलोक-वन्द्यायै नमः		जनकात्मजायै नमः	
त्रिजटा-सेव्यायै नमः		नाथनीय-कटाक्षायै नमः	
त्रिपथ-गार्चिन्यै नमः	५०	नाथायै नमः	
त्राण-प्रदायै नमः		नाथैक-तत्परायै नमः	
त्रात-काकायै नमः		नक्षत्र-नाथ-वदनायै नमः	

नष्ट-दोषायै नमः	भरत-वन्दितायै नमः	
नयावहायै नमः	सुवर्णाङ्ग्यै नमः	
वह्नि-पाप-हरायै नमः	सुखकर्यै नमः	१००
वह्नि-शैत्य-कृते नमः	सुग्रीवाङ्गद-सेवितायै नमः	
वृद्धि-दायिन्यै नमः	वैदेह्यै नमः	
वाल्मीकि-गीत-विभवायै नमः	विनताघौघ-नाशिन्यै नमः	
वचोतीतायै नमः	विधि-वन्दितायै नमः	
वराङ्गनायै नमः	लोक-मात्रे नमः	
भक्ति-गम्यायै नमः	लोचनान्त-स्थित-कारुण्य-सागरायै नमः	
भव्य-गुणायै नमः	कृताकृत-जगद्धेतवे नमः	
भात्र्यै नमः	कृत-राज्याभिषेककायै नमः	१०८

इदम् अष्टोत्तर-शतं सीता-नाम्नां तु या वधूः।  
भक्ति-युक्ता पठेत् सा तु पुत्र-पौत्रादि-नन्दिता॥

धन-धान्य-समृद्धा च दीर्घ-सौभाग्य-दर्शिनी।  
पुंसाम् अपि स्तोत्रम् इदं पठनात् सर्व-सिद्धि-दम्॥

॥इति ब्रह्मयामले रामरहस्ये प्रोक्ता श्री-सीता-अष्टोत्तरशत-नामावलिः सम्पूर्णा॥

## ॥ सीताष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

श्रीसीतायै नमः	कञ्जनेत्रायै नमः	
जानक्यै नमः	स्मितास्यायै नमः	
देव्यै नमः	नूपुरस्वनायै नमः	
वैदेह्यै नमः	वैकुण्ठनिलयायै नमः	
राघवप्रियायै नमः	मायै नमः	
रमायै नमः	श्रियै नमः	२०
अवनिसुतायै नमः	मुक्तिदायै नमः	
रामायै नमः	कामपूरण्यै नमः	
राक्षसान्तप्रकारिण्यै नमः	नृपात्मजायै नमः	
रत्नगुप्तायै नमः	हेमवर्णायै नमः	
मातुलुङ्ग्यै नमः	मृदुलाङ्ग्यै नमः	
मैथिल्यै नमः	सुभाषिण्यै नमः	
भक्ततोषदायै नमः	कुशाम्बिकायै नमः	
पद्माक्षजायै नमः	दिव्यदायै नमः	

लवमात्रे नमः		शान्त्यै नमः	
मनोहरायै नमः	३०	पुष्ट्यै नमः	
हनुमद्वन्दितपदायै नमः		क्षमायै नमः	
मुग्धायै नमः		गौर्यै नमः	
केयूरधारिण्यै नमः		प्रभायै नमः	
अशोकवनमध्यस्थायै नमः		अयोध्यानिवासिन्यै नमः	
रावणादिकमोहिन्यै नमः		वसन्तशीतलायै नमः	
विमानसंस्थितायै नमः		गौर्यै नमः	७०
सुभ्रुवे नमः		स्नानसन्तुष्टमानसायै नमः	
सुकेश्यै नमः		रमानामभद्रसंस्थायै नमः	
रशनान्वितायै नमः		हेमकुम्भपयोधरायै नमः	
रजोरूपायै नमः	४०	सुरार्चितायै नमः	
सत्त्वरूपायै नमः		धृत्यै नमः	
तामस्यै नमः		कान्त्यै नमः	
वह्निवासिन्यै नमः		स्मृत्यै नमः	
हेममृगासक्तचित्तायै नमः		मेधायै नमः	
वाल्मीक्याश्रमवासिन्यै नमः		विभावर्यै नमः	
पतिव्रतायै नमः		लघूदरायै नमः	८०
महामायायै नमः		वरारोहायै नमः	
पीतकौशेयवासिन्यै नमः		हेमकङ्कणमण्डितायै नमः	
मृगनेत्रायै नमः		द्विजपत्न्यर्पितनिजभूषायै नमः	
बिम्बोष्ठ्यै नमः	५०	राघवतोषिण्यै नमः	
धनुर्विद्याविशारदायै नमः		श्रीरामसेवानिरतायै नमः	
सौम्यरूपायै नमः		रत्नताटङ्गधारिण्यै नमः	
दशरथसुषायै नमः		रामवामाङ्गसंस्थायै नमः	
चामरवीजितायै नमः		रामचन्द्रैकरञ्जन्यै नमः	
सुमेधादुहित्रे नमः		सरयूजलसङ्कीडाकारिण्यै नमः	
दिव्यरूपायै नमः		राममोहिन्यै नमः	९०
त्रैलोक्यपालिन्यै नमः		सुवर्णतुलितायै नमः	
अन्नपूर्णायै नमः		पुण्यायै नमः	
महालक्ष्म्यै नमः		पुण्यकीर्त्यै नमः	
धियै नमः	६०	कलावत्यै नमः	
लज्जायै नमः		कलकण्ठायै नमः	
सरस्वत्यै नमः		कम्बुकण्ठायै नमः	

रम्भोरुवे नमः

गजगामिन्यै नमः

रामार्पितमनायै नमः

रामवन्दितायै नमः

रामवल्लभायै नमः

श्रीरामपदचिह्नाङ्गायै नमः

रामरामेतिभाषिण्यै नमः

रामपर्यङ्कशयनायै नमः

१००

रामाङ्घ्रिक्षालिन्यै नमः

वरायै नमः

कामधेन्वन्नसन्तुष्टायै नमः

मातुलुङ्गकरे धृतायै नमः

दिव्यचन्दनसंस्थायै नमः

श्रियै नमः

मूलकासुरमर्दिन्यै नमः

११०

॥ इति श्री-आनन्दरामायणे श्री-सीताष्टोत्तरशतनामावलिः सम्पूर्णा ॥

## ॥ हनुमदष्टोत्तरशतनामावलिः ॥

आञ्जनेयाय नमः

महावीराय नमः

हनुमते नमः

मारुतात्मजाय नमः

तत्त्वज्ञानप्रदाय नमः

सीतादेवीमुद्राप्रदायकाय नमः

अशोकवनिकाच्छेत्रे नमः

सर्वमायाविभञ्जनाय नमः

सर्वबन्धविमोक्ते नमः

रक्षोविध्वंसकारकाय नमः

१०

परविद्यापरीहर्त्रे नमः

परशौर्यविनाशनाय नमः

परमन्ननिराकर्त्रे नमः

परयन्नप्रभेदकाय नमः

सर्वग्रहविनाशिने नमः

भीमसेनसहायकृते नमः

सर्वदुःखहराय नमः

सर्वलोकचारिणे नमः

मनोजवाय नमः

पारिजातद्रुमूलस्थाय नमः

२०

सर्वमन्त्रस्वरूपवते नमः

सर्वतन्त्रस्वरूपिणे नमः

सर्वयन्त्रात्मकाय नमः

कपीश्वराय नमः

महाकायाय नमः

सर्वरोगहराय नमः

प्रभवे नमः

बलसिद्धिकराय नमः

सर्वविद्यासम्पत्प्रदायकाय नमः

कपिसेनानायकाय नमः

३०

भविष्यच्चतुराननाय नमः

कुमारब्रह्मचारिणे नमः

रत्नकुण्डलदीप्तिमते नमः

चञ्चलद्वालसन्नद्धलम्बमानशिखोज्ज्वलाय नमः

गन्धर्वविद्यातत्त्वज्ञाय नमः

महाबलपराक्रमाय नमः

कारागृहविमोक्ते नमः

शृङ्खलाबन्धमोचकाय नमः

सागरोत्तारकाय नमः

प्राज्ञाय नमः

४०

रामदूताय नमः

प्रतापवते नमः



वानराय नमः  
 केसरीसुताय नमः  
 सीताशोकनिवारणाय नमः  
 अञ्जनागर्भसम्भूताय नमः  
 बालार्कसदृशाननाय नमः  
 विभीषणप्रियकराय नमः  
 दशग्रीवकुलान्तकाय नमः  
 लक्ष्मणप्राणदात्रे नमः ५०  
 वज्रकायाय नमः  
 महाद्युतये नमः  
 चिरञ्जीविने नमः  
 रामभक्ताय नमः  
 दैत्यकार्यविघातकाय नमः  
 अक्षहन्त्रे नमः  
 काञ्चनाभाय नमः  
 पञ्चवक्त्राय नमः  
 महातपसे नमः  
 लङ्किणीभञ्जनाय नमः ६०  
 श्रीमते नमः  
 सिंहिकाप्राणभञ्जनाय नमः  
 गन्धमादनशैलस्थाय नमः  
 लङ्कापुरविदाहकाय नमः  
 सुग्रीवसचिवाय नमः  
 धीराय नमः  
 शूराय नमः  
 दैत्यकुलान्तकाय नमः  
 सुरार्चिताय नमः  
 महातेजसे नमः ७०  
 रामचूडामणिप्रदाय नमः  
 कामरूपिणे नमः  
 पिङ्गलाक्षाय नमः  
 वर्धिमैनाकपूजिताय नमः  
 कबलीकृतमार्तण्डमण्डलाय नमः

विजितेन्द्रियाय नमः  
 रामसुग्रीवसन्धात्रे नमः  
 महिरावणमर्दनाय नमः  
 स्फटिकाभाय नमः  
 वागधीशाय नमः ८०  
 नवव्याकृतिपण्डिताय नमः  
 चतुर्बाहवे नमः  
 दीनबन्धवे नमः  
 महात्मने नमः  
 भक्तवत्सलाय नमः  
 सञ्जीवननगाहर्त्रे नमः  
 शुचये नमः  
 वाग्मिने नमः  
 दृढव्रताय नमः  
 कालनेमिप्रमथनाय नमः ९०  
 हरिमर्कटमर्कटाय नमः  
 दान्ताय नमः  
 शान्ताय नमः  
 प्रसन्नात्मने नमः  
 शतकण्ठमदापहृते नमः  
 योगिने नमः  
 रामकथालोलाय नमः  
 सीतान्वेषणपण्डिताय नमः  
 वज्रदंष्ट्राय नमः  
 वज्रनखाय नमः १००  
 रुद्रवीर्यसमुद्भवाय नमः  
 इन्द्रजित्प्रहितामोघब्रह्मास्त्रविनिवारकाय नमः  
 पार्थध्वजाग्रसंवासिने नमः  
 शरपञ्जरहेलकाय नमः  
 दशबाहवे नमः  
 लोकपूज्याय नमः  
 जाम्बवत्प्रीतिवर्धनाय नमः  
 सीतासमेतश्रीरामपादसेवाधुरन्धराय नमः

॥इति श्री-हनुमदष्टोत्तरशतनामावलि: सम्पूर्णा॥

## ॥ हनुमदष्टोत्तरशतनामावलि: ॥

हनुमते नमः		कुल्या-कल्प-महाम्भोधये नमः	
अञ्जना-सूनवे नमः		सिंहिका-प्राण-नाशनाय नमः	
धीमते नमः		सुरसा-विजयोपाय-वेत्रे नमः	
केसरि-नन्दनाय नमः		सुर-वरार्चिताय नमः	
वातात्मजाय नमः		जाम्बवन्नुत-माहात्म्याय नमः	
वर-गुणाय नमः		जीविताहत-लक्ष्मणाय नमः	
वानरेन्द्राय नमः		जम्बुमालि-रिपवे नमः	
विरोचनाय नमः		जम्भ-वैरि-साध्वस-नाशनाय नमः	
सुग्रीव-सचिवाय नमः		अस्त्रावध्याय नमः	
श्रीमते नमः	१०	राक्षसारये नमः	४०
सूर्य-शिष्याय नमः		सेनापति-विनाशनाय नमः	
सुख-प्रदाय नमः		लङ्कापुर-प्रदग्ध्रे नमः	
ब्रह्म-दत्त-वराय नमः		वालानल-सुशीतलाय नमः	
ब्रह्म-भूताय नमः		वानर-प्राण-सन्दात्रे नमः	
ब्रह्मर्षि-सन्नुताय नमः		वालि-सूनु-प्रियङ्कराय नमः	
जितेन्द्रियाय नमः		महारूप-धराय नमः	
जितारातये नमः		मान्याय नमः	
राम-दूताय नमः		भीमाय नमः	
रणोत्कटाय नमः		भीम-पराक्रमाय नमः	
सञ्जीवनी-समाहर्त्रे नमः	२०	भीम-दर्प-हराय नमः	५०
सर्व-सैन्य-प्रहर्षकाय नमः		भक्त-वत्सलाय नमः	
रावणाकम्प्य-सौमित्रि-नयन-स्फुट-भक्तिमते नमः		भर्त्सिताशराय नमः	
अशोक-वनिका-च्छेदिने नमः		रघु-वंश-प्रिय-कराय नमः	
सीता-वात्सल्य-भाजनाय नमः		रण-धीराय नमः	
विषीदद्-भूमि-तनयार्पित-रामाङ्गुलीयकाय नमः		रयाकराय नमः	
चूडामणि-समानेत्रे नमः		भरतार्पित-सन्देशाय नमः	
राम-दुःखापहारकाय नमः		भगवच्छिष्ट-विग्रहाय नमः	
अक्ष-हन्त्रे नमः		अर्जुन-ध्वज-वासिने नमः	
विक्षतारये नमः		तर्जिताशर-नायकाय नमः	
तृणीकृत-दशाननाय नमः	३०	महते नमः	६०

महा-मधुर-वाचे नमः	भुक्ति-मुक्ति-प्रदाय नमः	
महात्मने नमः	भूम्ने नमः	
मातरिश्व-जाय नमः	भुज-निर्जित-राक्षसाय नमः	
मरुन्नुताय नमः	वाल्मीकि-स्तुत-माहात्म्याय नमः	
महोदार-गुणाय नमः	विभीषण-सुहृदे नमः	
मधु-वन-प्रियाय नमः	विभवे नमः	९०
महा-धैर्याय नमः	अनुकम्पा-निधये नमः	
महा-वीर्याय नमः	पम्पा-तीर-चारिणे नमः	
मिहिराधिक-कान्तिमते नमः	प्रतापवते नमः	
अन्नदाय नमः	७० ब्रह्मास्त्र-हत-रामादि-जीवनाय नमः	
वसुदाय नमः	ब्रह्म-वत्सलाय नमः	
वाग्मिने नमः	जय-वार्ताहराय नमः	
ज्ञान-दाय नमः	जेत्रे नमः	
वत्सलाय नमः	जानकी-शोक-नाशनाय नमः	
वशिने नमः	जानकी-राम-साहित्य-कारिणे नमः	
वशीकृताखिल-जगते नमः	जन-सुख-प्रदाय नमः	१००
वरदाय नमः	बहु-योजन-गन्त्रे नमः	
वानराकृतये नमः	बल-वीर्य-गुणाधिकाय नमः	
भिक्षु-रूप-प्रतिच्छन्नाय नमः	रावणालय-मर्दिने नमः	
अभीति-दाय नमः	८० राम-पादाब्ज-वाहकाय नमः	
भीति-वर्जिताय नमः	राम-नाम-लसद्-वक्त्राय नमः	
भूमी-धर-हराय नमः	रामायण-कथादृताय नमः	
भूति-दायकाय नमः	राम-स्वरूप-विलसन्मानसाय नमः	
भूत-सन्नुताय नमः	राम-वल्लभाय नमः	१०८

इत्थम् अष्टोत्तर-शतं नाम्नां वातात्मजस्य यः।  
 अनुसन्ध्यं पठेत् तस्य मारुतिः सम्प्रसीदति।  
 प्रसन्ने मारुतौ रामो भुक्ति-मुक्ती प्रयच्छति॥

॥इति ब्रह्मयामले रामरहस्ये प्रोक्ता श्री-हनुमद्-अष्टोत्तरशत-नामावलिः सम्पूर्णा॥

## ॥उत्तराङ्ग-पूजा॥

वनस्पति-रसोद्भूतो गन्धाढ्यो धूप उत्तमः।  
 रामचन्द्र महीपाल धूपोऽयं प्रतिगृह्यताम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः धूपम् आग्रापयामि।

ज्योतिषां पतये तुभ्यं नमो रामाय वेधसे।  
गृहाण मङ्गलं दीपं त्रैलोक्य-तिमिरापहम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि।

ओं भूर्भुवस्सुवः + ब्रह्मणे स्वाहा।

इदं दिव्यान्नम् अमृतं रसैः षड्भिः समन्वितम्।  
रामचन्द्रेण नैवेद्यं सीतेश प्रतिगृह्यताम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नैवेद्यं निवेदयामि। मध्ये मध्ये पानीयं समर्पयामि। निवेदनोत्तरम् आचमनीयं समर्पयामि।

नागवल्ली-दलैर्युक्तं पूगी-फल-समन्वितम्।  
ताम्बूलं गृह्यतां राम कर्पूरादि-समन्वितम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि।

मङ्गलार्थं महीपाल नीराजनमिदं हरे।  
सङ्गृहाण जगन्नाथ रामचन्द्र नमोऽस्तु ते॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः समस्त-अपराध-क्षमापणार्थं समस्त-दुरित-उपशान्त्यर्थं समस्त-सन्मङ्गल-अवाप्त्यर्थं कर्पूर-नीराजनं दर्शयामि। रक्षां धारयामि।

कल्पवृक्ष-समुद्भूतैः पुरुहूतादिभिः सुमैः।  
पुष्पाञ्जलिं ददाम्यद्य पूजिताय आशर-द्विषे॥

योऽपां पुष्पं वेद। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति।  
चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति।  
य एव वेद। योऽपामायतनं वेद। आयतनवान् भवति।

ओं तद्ब्रह्म। ओं तद्वायुः। ओं तदात्मा।  
ओं तत्सत्यम्। ओं तत्सर्वम्। ओं तत्पुरोर्नमः॥

अन्तश्चरति भूतेषु गुहायां विश्वमूर्तिषु।  
त्वं यज्ञस्त्वं वषट्कारस्त्वमिन्द्रस्त्व९  
रुद्रस्त्वं विष्णुस्त्वं ब्रह्म त्वं प्रजापतिः।  
त्वं तदाप आपो ज्योती रसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः वेदोक्तमन्त्रपुष्पाञ्जलिं समर्पयामि।

मन्दाकिनी-समुद्भूत-काञ्चनाब्ज-स्रजा विभो।  
सम्मानिताय शक्रेण स्वर्ण-पुष्पं ददामि ते॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः स्वर्ण-पुष्पम् समर्पयामि।

चराचरं व्याप्नुवन्तम् अपि त्वां रघु-नन्दन।  
प्रदक्षिणं करोम्यद्य मदग्रे मूर्ति-संयुतम्॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः प्रदक्षिणं करोमि।

ध्येयं सदा परिभव-घ्नम् अभीष्ट-दोहं  
तीर्थास्पदं शिव-विरिञ्चि-नुतं शरण्यम्।  
भृत्यार्ति-हं प्रणत-पाल-भवाब्धि-पोतं  
वन्दे महापुरुष ते चरणारविन्दम्॥

त्यक्त्वा सुदुस्त्यज-सुरेप्सित-राज्य-लक्ष्मीं  
धर्मिष्ठ आर्य-वचसा यदगाद् अरण्यम्।  
माया-मृगं दयितयेप्सितम् अन्वधावत्  
वन्दे महापुरुष ते चरणारविन्दम्॥

साङ्गोपाङ्गाय साराय जगतां सनकादिभिः।  
वन्दिताय वरेण्याय राघवाय नमो नमः ॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः नमस्कारान् समर्पयामि।

## ॥ प्रार्थना ॥

त्वमक्षरोऽसि भगवन् व्यक्ताव्यक्त-स्वरूप-धृत्।  
यथा त्वं रावणं हत्वा यज्ञ-विघ्न-करं खलम्।  
लोकान् रक्षितवान् राम तथा मन्मानसाश्रयम्॥१॥

रजस्तमश्च निर्हृत्य त्वत्पूजालस्य-कारकम्।  
सत्त्वम् उद्रेचय विभो त्वत्पूजादर-सिद्धये॥२॥

विभूतिं वर्षय गृहे पुत्रपौत्राभिवृद्धिकृत्।  
कल्याणं कुरु मे नित्यं कैवल्यं दिश चान्ततः॥३॥

विधितोऽविधितो वाऽपि या पूजा क्रियते मया।  
तां त्वं सन्तुष्टहृदयो यथावद् विहितामिव॥४॥

स्वीकृत्य परमेशान मात्रा मे सह सीतया।  
लक्ष्मणादिभिरप्यत्र प्रसादं कुरु मे सदा॥५॥

प्रार्थनाः समर्पयामि॥

## ॥ हनुमत्कृतं श्री-सीता-राम-स्तोत्रम् ॥

अयोध्या-पुर-नेतारं मिथिला-पुर-नायिकाम्।  
इक्ष्वाकूणाम् अलङ्कारं वैदेहानाम् अलङ्कियाम्॥१॥

रघूणां कुल-दीपं च निमीनां कुल-दीपिकाम्।  
सूर्य-वंश-समुद्भूतं सोम-वंश-समुद्भवाम्॥२॥

पुत्रं दशरथस्यापि पुत्रीं जनक-भूपतेः।  
वसिष्ठ-अनुमताचारं शतानन्द-मतानुगाम्॥३॥

कौसल्या-गर्भ-सम्भूतं वेदि-गर्भोदितां स्वयम्।  
पुण्डरीक-विशालाक्षं स्फुरद्-इन्दीवरेक्षणाम्॥४॥

चन्द्र-कान्त-आननाम्भोजं चन्द्रबिम्ब-उपमाननाम्।  
मत्त-मातङ्ग-गमनं मत्त-सारस-गामिनीम्॥५॥

चन्दनार्द्र-भुजा-मध्यं कुङ्कुमाक्त-कुच-स्थलीम्।  
चापालङ्कृत-हस्ताब्जं पद्मालङ्कृत-पाणिकाम्॥६॥

शरणागतगोप्तारं प्रणिपातप्रसादिकाम्।  
ताली-दल-श्यामलाङ्गं तप्त-चामीकर-प्रभाम्॥७॥

दिव्य-सिंहासनारूढं दिव्य-स्रग्-वस्त्र-भूषणाम्।  
अनुक्षणं कटाक्षाभ्याम् अन्योन्य-ईक्षण-काङ्क्षिणौ॥८॥

अन्योन्य-सदृशाकारौ त्रैलोक्य-गृह-दम्पती।  
इमौ युवां प्रणम्याहं भजाम्यद्य कृतार्थताम्॥९॥

अनया स्तोति यः स्तुत्या रामं सीतां च भक्तितः।  
तस्य तौ तनुतां प्रीतौ सम्पदः सकला अपि॥१०॥

इतीदं रामचन्द्रस्य जानक्याश्च विशेषतः।  
कृतं हनुमता पुण्यं स्तोत्रं सद्यो विमुक्ति-दम्।  
यः पठेत्प्रातरुत्थाय सर्वान् कामानवाप्नुयात्॥११॥

॥ इति श्री-हनुमत्कृतं श्री-सीतारामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

एकातपत्रच्छायायां शासिताशेषभूमिक।  
मम छत्रमिदं रत्नजालकं राम गृह्यताम्॥

छत्रम् समर्पयामि।

रक्षोराजानुजाभ्यां ते कृतं चामरसेवया।  
बीजयेऽहं कराभ्यां ते चामरद्वयमादरात्॥

चामरम् वीजयामि।

रामायणं साधु गीतं सुताभ्यां श्रुतवानसि।  
मयाऽपि गीयमानं ते स्तोत्रं चित्ताय रोचताम्॥

गीतम् गायामि।

वीणावेणुमृदङ्गादिवाद्यैस्त्वां प्रीणयाम्यहम्।  
मददम्भाहङ्कृतीनां नाशको भव राघव॥

वाद्यम् घोषयामि।

आरुह्य सीतया सार्धं दत्तामान्दोलिकां मया।  
विभाहि भूषितो राम मत्कृते पूजनोत्सवे॥

आन्दोलिकां समर्पयामि।

मया कल्पितपल्याणं महान्तं मम घोटकम्।  
मदंसे चरणं न्यस्य मुदाऽऽरोह रघूत्तम॥

अश्वान् आरोहयामि।

गजेन महताऽऽयान्तमाकाङ्क्षन्ति स्म नागराः।  
द्रष्टुं त्वां मगजे भाहि दृष्ट्वा नन्देयमप्यहम्॥

गजान् आरोहयामि।

समस्तराजोपचारदेवोपचारपूजाः समर्पयामि।

मनसा वचसा कायेनागसां शतमन्वहम्।  
धियाऽधिया च रचये क्षमस्व सहजक्षम॥

आवाहनं न जानामि न जानामि विसर्जनम्।  
पूजाविधिं न जानामि क्षमस्व पुरुषोत्तम॥

॥ अर्घ्य-प्रदानम् ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।  
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये॥

प्राणान् आयम्य। ॐ भूः + भूर्भुवः सुवरोम्।

ममोपात्त + प्रीत्यर्थम् अद्य पूर्वोक्त + शुभतिथौ श्रीरामचन्द्रपूजान्ते अर्घ्यप्रदानं करिष्ये (इति सङ्कल्प्य)।

राम रात्रिश्चराराते क्षीरमध्वाज्यकल्पितम्।  
पूजान्तेऽर्घ्यं मया दत्तं स्वीकृत्य वरदो भव॥

श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-परब्रह्मणे नमः इदमर्घ्यं इदमर्घ्यं इदमर्घ्यम्॥

अनेनार्ध्यप्रदानेन श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रः प्रीयताम्।

हिरण्यगर्भगर्भस्थं हेमबीजं विभावसोः।  
अनन्तपुण्यफलदम् अतः शान्तिं प्रयच्छ मे॥

श्री-रामनवमी-पुण्यकाले अस्मिन् मया क्रियमाण-श्रीरामपूजायां यद्देयमुपायनदानं तत्प्रतिनिधित्वेन  
हिरण्यं श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्र-प्रीतिं कामयमानः मनसोद्दिष्टाय  
ब्राह्मणाय सम्प्रददे नमः न मम।

अनया पूजया श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रः प्रीयताम्।

## ॥ विसर्जनम् ॥

यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपः-पूजा-क्रियादिषु।  
न्यूनं सम्पूर्णतां याति सद्यो वन्दे तमच्युतम्॥

इदं व्रतं मया देव कृतं प्रीत्यै तव प्रभो।  
न्यूनं सम्पूर्णतां यातु त्वत्प्रसादाञ्जनार्दन॥

अस्मात् बिम्बात् श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रं यथास्थानं प्रतिष्ठापयामि।  
(अक्षतानर्पित्वा देवमुत्सर्जयेत्।)

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा  
बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात्।  
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै  
नारायणायेति समर्पयामि॥

अनया पूजया श्री-सीता-लक्ष्मण-भरत-शत्रुघ्न-हनुमत्-समेत-श्री-रामचन्द्रः प्रीयताम्।  
ॐ तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु।



## ॥ कथा ॥

### अगस्त्य उवाच

रहस्यं कथयिष्यामि सुतीक्ष्ण मुनिसत्तम।  
चैत्रे नवम्यां प्राक्पक्षे दिवापुण्ये पुनर्वसौ॥१॥

उदये गुरुगौरांशे स्वोच्चस्थे ग्रहपञ्चके।  
मेष पूषणि सम्प्राप्ते लग्ने कर्कटकाह्वये॥२॥

आविरासीत्स कलया कौसल्यायां परः पुमान्।  
तस्मिन्दिने तु कर्तव्यमुपवासव्रतं सदा॥३॥



तत्र जागरणं कुर्याद्रघुनाथपुरो भुवि।  
प्रतिमायां यथाशक्ति पूजा कार्या यथाविधि॥४॥

प्रातर्दशम्यां स्नात्वैव कृत्वा सन्ध्यादिकाः क्रियाः।  
सम्पूज्य विधिवद् रामं भक्त्या वित्तानुसारतः॥५॥

ब्राह्मणान् भोजयेत् सम्यक् दक्षिणाभिश्च तोषयेत्।  
गोभूतिलहिरण्याद्यैर्वस्त्रालङ्कारणैस्तथा ॥६॥

रामभक्तान्प्रयत्नेन प्रीणयेत्परया मुदा।  
एवं यः कुरुते भक्त्या श्रीरामनवमीव्रतम्॥७॥

अनेकजन्मसिद्धानि पापानि सुबहूनि च।  
भस्मीकृत्य व्रजत्येव तद्विष्णोः परमं पदम्॥८॥

सर्वेषामप्ययं धर्मो भुक्तिमुक्त्येकसाधनः।  
अशुचिर्वाऽपि पापिष्ठः कृत्वेदं व्रतमुत्तमम्।  
पूज्यः स्यात्सर्वभूतानां यथा रामस्तथैव सः॥९॥

यस्तु रामनवम्यां वै भुङ्क्ते स तु नराधमः।  
कुम्भीपाकेषु घोरेषु गच्छत्येव न संशयः॥१०॥

अकृत्वा रामनवमीव्रतं सर्वव्रतोत्तमम्।  
व्रतान्यन्यानि कुरुते न तेषां फलभाग्भवेत्॥११॥

रहस्यकृतपापानि प्रख्यातानि बहून्यपि।  
महान्ति च प्रणश्यन्ति श्रीरामनवमीव्रतात्॥१२॥

एकामपि नरो भक्त्या श्रीरामनवमीं मुने।  
उपोष्य कृतकृत्यः स्यात्सर्वपापैः प्रमुच्यते॥१३॥

नरो रामनवम्यां तु श्रीरामप्रतिमाप्रदः।  
विधानेन मुनिश्रेष्ठ स मुक्तो नात्र संशयः॥१४॥

### सुतीक्ष्ण उवाच

श्रीरामप्रतिमादानविधानं वा कथं मुने।  
कथय त्वं हि रामेऽपि भक्तस्य मम विस्तरात्॥१५॥

### अगस्त्य उवाच

कथायिष्यामि तद्विद्वन् प्रतिमादानमुत्तमम्॥१६॥

विधानं चापि यत्नेन यतस्त्वं वैष्णवोत्तमः।  
अष्टम्यां चैत्रमासे तु शुक्लपक्षे जितेन्द्रियः॥१७॥

दन्तधावनपूर्वं तु प्रातः स्नायाद्यथाविधि।  
नद्यां तडागे कूपे वा हृदे प्रस्रवणेऽपि वा॥१८॥

ततः सन्ध्यादिका कार्याः संस्मरन् राघवं हृदि।  
गृहमासाद्य विप्रेन्द्र कुर्यादौपासनादिकम्॥१९॥

दान्तं कुटुम्बिनं विप्रं वेदशास्त्रपरं सदा।  
श्रीरामपूजानिरतं सुशीलं दम्भवर्जितम्॥२०॥

विधिज्ञं राममन्त्राणां राममत्रैकसाधनम्।  
आहूय भक्त्या सम्पूज्य वृणुयात्प्रार्थयन्निति॥२१॥

श्रीरामप्रतिमादानं करिष्येऽहं द्विजोत्तम।  
तत्राचार्यो भव प्रीतः श्रीरामोऽसि त्वमेव च॥२२॥

इत्युक्त्वा पूज्य विप्रं तं स्नापयित्वा ततः परम्।  
तैलेनाभ्यज्य पयसा चिन्तयन्नाघवं हृदि॥२३॥

श्वेताम्बरधरः श्वेतगन्धमाल्यानि धारयेत्।  
अर्चितो भूषितश्चैव कृतमाध्याह्निकक्रियः॥२४॥

आचार्यं भोजयेद् भक्त्या सात्त्विकान्नैः सुविस्तरम्।  
भुञ्जीत स्वयमप्येवं हृदि राममनुस्मरन्॥२५॥

एकभक्तव्रती तत्र सहाचार्यो जितेन्द्रियः।  
शृण्वन्नामकथां दिव्यामहःशेषं नयेन्मुने॥२६॥

सायं सन्ध्यादिकाः कुर्यात्क्रिया राममनुस्मरन्।  
आचार्यसहितो रात्रावधःशायी जितेन्द्रियः॥२७॥

वसेत्स्वयं न चैकान्ते श्रीरामार्पितमानसः।  
ततः प्रातः समुत्थाय स्नात्वा सन्ध्यां यथाविधि॥२८॥

प्रातः सर्वाणि कर्माणि शीघ्रमेव समापयेत्।  
ततः स्वस्थमना भूत्वा विद्वद्भिः सहितोऽनघ॥२९॥

स्वगृहे चोत्तरे देशे दानस्योज्ज्वलमण्डपम्।  
चतुर्द्वारं पताकाढ्यं सवितानं सतोरणम्॥३०॥

मनोहरं महोत्सेधं पुष्पाद्यैः समलङ्कृतम्।  
शङ्खचक्रहनूमद्भिः प्राग्द्वारे समलङ्कृतम्॥३१॥

गरुत्मच्छार्ङ्गबाणैश्च दक्षिणे समलङ्कृतम्।  
गदाखड्गाङ्गदैश्चैव पश्चिमे च विभूषितम्॥३२॥

पद्मस्वस्तिकनीलैश्च कौबेर्यां समलङ्कृतम्।  
मध्यहस्तचतुष्काढ्यवेदिकायुक्तमायतम् ॥३३॥

प्रविश्य गीतनृत्यैश्च वाद्यैश्चापि समन्वितम्।  
पुण्याहं वाचयित्वा च विद्वद्भिः प्रीतमानसः॥३४॥

ततः सङ्कल्पयेद्देवं राममेव स्मरन्मुने।  
अस्यां रामनवम्यां तु रामाराधनतत्परः॥३५॥

उपोष्याष्टसु यामेषु पूजयित्वा यथाविधि।  
इमां स्वर्णमयीं रामप्रतिमां तु प्रयत्नतः॥३६॥

श्रीरामप्रीतये दास्ये रामभक्ताय धीमते।  
प्रीतो रामो हरत्वाशु पापानि सुबहूनि मे॥३७॥

अनेकजन्मसंसिद्धान्यभ्यस्तानि महान्ति च।  
विलिखेत्सर्वतोभद्रं वेदिकोपरि सुन्दरम्॥३८॥

मध्ये तीर्थोदकैर्युक्तं पात्रं संस्थाप्य चार्चितम्।  
सौवर्णे राजते ताम्रे पात्रे षट्कोणमालिखेत्॥३९॥

ततः स्वर्णमयीं रामप्रतिमां पलमात्रतः।  
निर्मितां द्विभुजां रम्यां वामाङ्गस्थितजानकीम्॥४०॥

बिभ्रतीं दक्षिणे हस्ते ज्ञानमुद्रां महामुने।  
वामेनाधःकरेणारादेवीमालिङ्ग्य संस्थिताम्॥४१॥

सिंहासने राजते च पलद्वयविनिर्मिते।  
पञ्चामृतस्नानपूर्वं सम्पूज्य विधिवत्ततः॥४२॥

मूलमन्त्रेण नियतो न्यासपूर्वमतन्द्रितः।  
दिवैवं विधिवत् कृत्वा रात्रौ जागरणं ततः॥४३॥

दिव्यां रामकथां श्रुत्वा रामभक्तिसमन्वितः।  
गीतनृत्यादिभिश्चैव रामस्तोत्रैरनेकधा॥४४॥

रामाष्टकैश्च संस्तुत्य गन्धपुष्पाक्षतादिभिः।  
कर्पूरागुरुकस्तूरीकहाराद्यैरनेकधा ॥४५॥

सम्पूज्य विधिवद् भक्त्या दिवारात्रं नयेद्बुधः।  
ततः प्रातः समुत्थाय स्नानसन्ध्यादिकाः क्रियाः॥४६॥

समाप्य विधिवद्रामं पूजयेद्विधिवन्मुने।  
ततो होमं प्रकुर्वीत मूलमन्त्रेण मन्त्रवित्॥४७॥

पूर्वोक्तपद्मकुण्डे वा स्थण्डिले वा समाहितः।  
लौकिकाग्नौ विधानेन शतमष्टोत्तरं मुने॥४८॥

साज्येन पायसेनैव स्मरन्नाममनन्यधीः।  
ततो भक्त्या सुसन्तोष्य आचार्यं पूजयेन्मुने॥४९॥

कुण्डलाभ्यां सरत्नाभ्यामङ्गुलीयैरनेकधा।  
गन्धपुष्पाक्षतैर्वस्त्रैर्विचित्रैस्तु मनोहरैः॥५०॥

ततो रामं स्मरन्दद्यादिमं मन्त्रमुदीरयेत्।  
इमां स्वर्णमयीं रामप्रतिमां समलङ्कृताम्॥५१॥

चित्रवस्त्रयुगच्छत्ररामोऽहं राघवाय ते।  
श्रीरामप्रीतये दास्ये तुष्टो भवतु राघवः॥५२॥

इति दत्त्वा विधानेन दद्याद्वै दक्षिणां ध्रुवम्।  
अन्नेभ्यश्च यथाशक्त्या गोहिरण्यादि भक्तितः॥५३॥

दद्याद्वासोयुगं धान्यं तथाऽलङ्करणानि च।  
एवं यः कुरुते रामप्रतिमादानमुत्तमम्॥५४॥

ब्रह्महत्यादिपापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः।  
तुलापुरुषदानादिफलमाप्नोति सुव्रत॥५५॥

अनेकजन्मसंसिद्धपापेभ्यो मुच्यते ध्रुवम्।  
बहुनाऽत्र किमुक्तेन मुक्तिस्तस्य करे स्थिता॥५६॥

कुरुक्षेत्रे महापुण्ये सूर्यपर्वण्यशेषतः।  
तुलापुरुषदानाद्यैः कृतैर्यल्लभते फलम्।  
तत्फलं लभते मर्त्यो दानेनानेन सुव्रत॥५७॥

### सुतीक्ष्ण उवाच

प्रायेण हि नराः सर्वे दरिद्राः कृपणा मुने।  
कैः कर्तव्यं कथमिदं व्रतं ब्रूहि महामुने॥५८॥

### अगस्त्य उवाच

दरिद्रश्च महाभाग स्वस्य वित्तानुसारतः॥५९॥

पलार्धेन तदर्धेन तदर्धार्धेन वा पुनः।  
वित्तशाठ्यमकृत्वैव कुर्यादेवं व्रतं मुने॥६०॥

यदि घोरतरं दुष्टं पातकं नेहते क्वचित्।  
अकिञ्चनोऽपि यत्नेन उपोष्य नवमीदिने॥६१॥

एकचित्तोऽपि विधिवत्सर्वपापैः प्रमुच्यते।  
प्रातःस्नानं च विधिवत्कृत्वा सन्ध्यादिकाः क्रियाः॥६२॥

गोभूतिलहिरण्यादि दद्याद्वित्तानुसारतः।  
श्रीरामचन्द्रभक्तेभ्यो विद्वद्भ्यः श्रद्धयान्वितः॥६३॥

पारणं त्वथ कुर्वीत ब्राह्मणैश्च स्वबन्धुभिः।  
एवं यः कुरुते भक्त्या सर्वपापैः प्रमुच्यते॥६४॥

प्राप्ते श्रीरामनवमीदिने मर्त्यो विमूढधीः।  
उपोषणं न कुरुते कुम्भीपाकेषु पच्यते॥६५॥

यत्किञ्चिद्राममुद्दिश्य क्रियते न स्वशक्तितः।  
रौरवे स तु मूढात्मा पच्यते नात्र संशयः॥६६॥

### सुतीक्ष्ण उवाच

यामाष्टके तु पूजा वै तत्र चोक्ता महामुने।  
मूलमन्त्रेण संयुक्ता तां कथां वद सुव्रत॥६७॥

### अगस्त्य उवाच

सर्वेषां राममन्त्राणां मन्त्रराज षडक्षरम्।  
मुमूर्षोर्मणिकर्णान्ते अर्धोदकनिवासिनः॥६८॥

अहं दिशामि ते मन्त्रं तारकस्योपदेशतः।  
श्रीराम राम रामेति एतत्तारकमुच्यते॥६९॥

अतस्त्वं जानकीनाथपरं ब्रह्माभिधीयसे।  
तारकं ब्रह्म चेत्युक्तं तेन पूजा प्रशस्यते॥७०॥

पीठाङ्गदेवतानां तु आवृत्तीनां तथैव च।  
आदावेव प्रकुर्वीत देवस्य प्रीतमानसः॥७१॥

उपचारैः षोडशभिः पूजा कार्या यथाविधि।  
आवाहनं स्थापनं च सम्मुखीकरणं तथा॥७२॥

एवं मुद्रां प्रार्थनां च पूजामुद्रां प्रयत्नतः।  
शङ्खपूजां प्रकुर्वीत पूर्वोक्तविधिना ततः॥७३॥

कलशं वामभागे च पूजाद्रव्याणि चादरात्।  
पीठे सम्पूज्य यत्नेन आत्मानं मन्त्रमुच्चरेत्॥७४॥

पात्रासादनमप्येवं कुर्याद्यामेष्वतन्द्रितः।  
पीताम्बराणि देवाय प्रार्पयन्नर्चयेत्सुधीः॥७५॥

स्वर्णयज्ञोपवीतानि दद्याद्देवाय भक्तितः।  
 नानारत्नविचित्राणि दद्यादाभरणानि च॥७६॥  
 हिमाम्बुघृष्टं रुचिरं घनसारमनोहरम्।  
 क्रमात्तु मूलमन्त्रेण उपचारान्प्रकल्पयेत्॥७७॥

कह्लारैः केतकैर्जात्यैः पुन्नागाद्यैः प्रपूजयेत्।  
 चम्पकैः शतपत्रैश्च सुगन्धैः सुमनोहरैः॥७८॥

पाद्यचन्दनधूपैश्च तत्तन्मन्त्रैः प्रपूजयेत्।  
 भक्ष्यभोज्यादिकं भक्त्या देवाय विधिनाऽर्पयेत्॥७९॥

येन सोपस्करं देवं दत्त्वा पापैः प्रमुच्यते।  
 जन्मकोटिकृतैर्घोरैर्नानारूपैश्च दारुणः॥८०॥

विमुक्तः स्यात्क्षणादेव राम एव भवेन्मुने।  
 श्रद्धाधानस्य दातव्यं श्रीरामनवमीव्रतम्॥८१॥

सर्वलोकहितायेदं पवित्रं पापनाशनम्।  
 लोहेन निर्मितं वाऽपि शिलया दारुणाऽपि वा॥८२॥

एकेनैव प्रकारेण यस्मै कस्मै च वा मुने।  
 कृतं सर्वं प्रयत्नेन यत्किञ्चिदपि भक्तितः॥८३॥

जपेदेकान्तमासीनो यावत्स दशमीदिनम्।  
 अनेन स्यात्पुनः पूजा दशम्यां भोजयेद् द्विजान्॥८४॥

भक्त्या भोज्यैर्बहुविधैर्दद्याद् भक्त्या च दक्षिणाम्।  
 कृतकृत्यो भवेत्तेन सद्यो रामः प्रसीदति॥८५॥

तूष्णीं तिष्ठन्नरो वाऽपि पुनरावृत्तिवर्जितः।  
 द्वादशाब्दे कृतेनापि यत्पापं चापि मुच्यते॥८६॥

विलयं याति तत्सर्वं श्रीरामनवमीव्रतम्।  
 जपं च रामनन्त्राणां यो न जानाति तस्य वै॥८७॥

उपोष्य संस्मरेद्रामं न्यासपूर्वमतन्द्रितः।  
 गुरोर्लब्धमिमं मन्त्रं न्यसेन्न्यासपुरःसरम्॥८८॥

यामे यामे च विधिना कुर्यात्पूजां समाहितः।  
 मुमुक्षुश्च सदा कुर्याच्छ्रीरामनवमीव्रतम्।  
 मुच्यते सर्वपापेभ्यो याति ब्रह्म सनातनम्॥८९॥

॥इति श्रीस्कान्दपुराणे अगस्त्यसंहितायामगस्तिसुतीक्ष्णसंवादे रामनवमीव्रतविधिः सम्पूर्णः॥

## ॥ अष्टादशः सर्गः — श्रीरामाद्यवतारः ॥

निर्वृत्ते तु ऋतौ तस्मिन् हयमेधे महात्मनः।  
प्रतिगृह्य सुरा भागान् प्रतिजग्मुर्यथागतम्॥१॥

समाप्तदीक्षानियमः पत्नीगणसमन्वितः।  
प्रविवेश पुरीं राजा सभृत्यबलवाहनः॥२॥

यथार्हं पूजितास्तेन राज्ञा वै पृथिवीश्वराः।  
मुदिताः प्रययुर्देशान् प्रणम्य मुनिपुङ्गवम्॥३॥

श्रीमतां गच्छतां तेषां स्वगृहाणि पुरात् ततः।  
बलानि राज्ञां शुभ्राणि प्रहृष्टानि चकाशिरे॥४॥

गतेषु पृथिवीशेषु राजा दशरथः पुनः।  
प्रविवेश पुरीं श्रीमान् पुरस्कृत्य द्विजोत्तमान्॥५॥

शान्तया प्रययौ सार्धमृष्यशृङ्गः सुपूजितः।  
अन्वीयमानो राज्ञाथ सानुयात्रेण धीमता॥६॥

एवं विसृज्य तान् सर्वान् राजा सम्पूर्णमानसः।  
उवास सुखितस्तत्र पुत्रोत्पत्तिं विचिन्तयन्॥७॥

ततो यज्ञे समाप्ते तु ऋतूनां षट् समत्ययुः।  
ततश्च द्वादशे मासे चैत्रे नावमिके तिथौ॥८॥

नक्षत्रेऽदितिदैवत्ये स्वोच्चसंस्थेषु पञ्चसु।  
ग्रहेषु कर्कटे लग्ने वाक्पताविन्दुना सह॥९॥

प्रोद्यमाने जगन्नाथं सर्वलोकनमस्कृतम्।  
कौसल्याजनयद् रामं दिव्यलक्षणसंयुतम्॥१०॥

विष्णोरर्धं महाभागं पुत्रमैक्षाकुनन्दनम्।  
लोहिताक्षं महाबाहुं रक्तोष्ठं दुन्दुभिस्वनम्॥११॥

कौसल्या शुशुभे तेन पुत्रेणामिततेजसा।  
यथा वरेण देवानामदितिर्वज्रपाणिना॥१२॥

भरतो नाम कैकेय्यां जज्ञे सत्यपराक्रमः।  
साक्षाद् विष्णोश्चतुर्भागः सर्वैः समुदितो गुणैः॥१३॥

अथ लक्ष्मणशत्रुघ्नौ सुमित्राजनयत् सुतौ।  
वीरौ सर्वास्त्रकुशलौ विष्णोरर्धसमन्वितौ॥१४॥

पुष्ये जातस्तु भरतो मीनलग्ने प्रसन्नधीः।  
सार्पे जातौ तु सौमित्री कुलीरेऽभ्युदिते रवौ॥१५॥

राज्ञः पुत्रा महात्मानश्चत्वारो जज्ञिरे पृथक्।  
गुणवन्तोऽनुरूपाश्च रुच्या प्रोष्ठपदोपमाः॥१६॥

जगुः कलं च गन्धर्वा ननृतुश्चाप्सरोगणाः।  
देवदुन्दुभयो नेदुः पुष्पवृष्टिश्च खात् पतत्॥१७॥

उत्सवश्च महानासीदयोध्यायां जनाकुलः।  
रथ्याश्च जनसम्बाधा नटनर्तकसङ्कुलाः॥१८॥

गायनैश्च विराविण्यो वादनैश्च तथापरैः।  
विरेजुर्विपुलास्तत्र सर्वरत्नसमन्विताः॥१९॥

प्रदेयांश्च ददौ राजा सूतमागधवन्दिनाम्।  
ब्राह्मणेभ्यो ददौ वित्तम् गोधनानि सहस्रशः॥२०॥

अतीत्यैकादशाहं तु नामकर्म तथाकरोत्।  
ज्येष्ठं रामं महात्मानं भरतं कैकयीसुतम्॥२१॥

सौमित्रिं लक्ष्मणमिति शत्रुघ्नमपरं तथा।  
वसिष्ठः परमप्रीतो नामानि कुरुते तदा॥२२॥

ब्राह्मणान् भोजयामास पौराजानपदानपि।  
अददद् ब्राह्मणानां च रत्नौघममलं बहु॥२३॥

तेषां जन्मक्रियादीनि सर्वकर्माण्यकारयत्।  
तेषां केतुरिव ज्येष्ठो रामो रतिकरः पितुः॥२४॥

बभूव भूयो भूतानां स्वयम्भूरिव सम्मतः।  
सर्वे वेदविदः शूराः सर्वे लोकहिते रताः॥२५॥

सर्वे ज्ञानोपसम्पन्नाः सर्वे समुदिता गुणैः।  
तेषामपि महातेजा रामः सत्यपराक्रमः॥२६॥

इष्टः सर्वस्य लोकस्य शशाङ्क इव निर्मलः।  
गजस्कन्धेऽश्वपृष्ठे च रथचर्यासु सम्मतः॥२७॥

धनुर्वेदे च निरतः पितुः शुश्रूषणे रतः।  
बाल्यात् प्रभृति सुस्निग्धो लक्ष्मणो लक्ष्मिवर्धनः॥२८॥

रामस्य लोकरामस्य भ्रातुर्ज्येष्ठस्य नित्यशः।  
सर्वप्रियकरस्तस्य रामस्यापि शरीरतः॥२९॥

लक्ष्मणो लक्ष्मिसम्पन्नो बहिःप्राण इवापरः।  
न च तेन विना निद्रां लभते पुरुषोत्तमः॥३०॥



मृष्टमन्नमुपानीतमश्राति न हि तं विना।  
यदा हि हयमारूढो मृगयां याति राघवः॥३१॥

अथैनं पृष्ठतोऽभ्येति सधनुः परिपालयन्।  
भरतस्यापि शत्रुघ्नो लक्ष्मणावरजो हि सः॥३२॥

प्राणैः प्रियतरो नित्यं तस्य चासीत् तथा प्रियः।  
स चतुर्भिर्महाभागैः पुत्रैर्दशरथः प्रियैः॥३३॥

बभूव परमप्रीतो देवैरिव पितामहः।  
ते यदा ज्ञानसम्पन्नाः सर्वे समुदिता गुणैः॥३४॥

ह्रीमन्तः कीर्तिमन्तश्च सर्वज्ञा दीर्घदर्शिनः।  
तेषामेवम्प्रभावाणां सर्वेषां दीप्ततेजसाम्॥३५॥

पिता दशरथो हृष्टो ब्रह्मा लोकाधिपो यथा।  
ते चापि मनुजव्याघ्रा वैदिकाध्ययने रताः॥३६॥

पितृशुश्रूषणरता धनुर्वेदे च निष्ठिताः।  
अथ राजा दशरथस्तेषां दारक्रियां प्रति॥३७॥

चिन्तयामास धर्मात्मा सोपाध्यायः सबान्धवः।  
तस्य चिन्तयमानस्य मन्त्रिमध्ये महात्मनः॥३८॥

अभ्यागच्छन्महातेजा विश्वामित्रो महामुनिः।  
स राज्ञो दर्शनाकाङ्क्षी द्वाराध्यक्षानुवाच ह॥३९॥

शीघ्रमाख्यात मां प्राप्तं कौशिकं गाधिनः सुतम्।  
तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य राज्ञो वेश्म प्रदुद्रुवुः॥४०॥

सम्भ्रान्तमनसः सर्वे तेन वाक्येन चोदिताः।  
ते गत्वा राजभवनं विश्वामित्रमृषिं तदा॥४१॥

प्राप्तमावेदयामासुर्नृपायेक्ष्वाकवे तदा।  
तेषां तद्वचनं श्रुत्वा सपुरोधाः समाहितः॥४२॥

प्रत्युज्जगाम संहृष्टो ब्रह्माणमिव वासवः।  
स दृष्ट्वा ज्वलितं दीप्त्या तापसं संशितव्रतम्॥४३॥

प्रहृष्टवदनो राजा ततोऽर्घ्यमुपहारयत्।  
स राज्ञः प्रतिगृह्यार्घ्यं शास्त्रदृष्टेन कर्मणा॥४४॥

कुशलं चाव्ययं चैव पर्यपृच्छन्नराधिपम्।  
पुरे कोशे जनपदे बान्धवेषु सुहृत्सु च॥४५॥

कुशलं कौशिको राज्ञः पर्यपृच्छत् सुधार्मिकः।  
अपि ते सन्नताः सर्वे सामन्तरिपवो जिताः॥४६॥

दैवं च मानुषं चैव कर्म ते साध्वनुष्ठितम्।  
वसिष्ठं च समागम्य कुशलं मुनिपुङ्गवः॥४७॥

ऋषींश्च तान् यथान्यायं महाभाग उवाच ह।  
ते सर्वे हृष्टमनसस्तस्य राज्ञो निवेशनम्॥४८॥

विविशुः पूजितास्तेन निषेदुश्च यथार्हतः।  
अथ हृष्टमना राजा विश्वामित्रं महामुनिम्॥४९॥

उवाच परमोदारो हृष्टस्तमभिपूजयन्।  
यथामृतस्य सम्प्राप्तिर्यथा वर्षमनूदके॥५०॥

यथा सदृशदारेषु पुत्रजन्माप्रजस्य वै।  
प्रणष्टस्य यथा लाभो यथा हर्षो महोदये॥५१॥

तथैवागमनं मन्ये स्वागतं ते महामुने।  
कं च ते परमं कामं करोमि किमु हर्षितः॥५२॥

पात्रभूतोऽसि मे ब्रह्मन् दिष्ट्या प्राप्तोऽसि मानदा।  
अद्य मे सफलं जन्म जीवितं च सुजीवितम्॥५३॥

यस्माद् विप्रेन्द्रमद्राक्षं सुप्रभाता निशा मम।  
पूर्वं राजर्षिशब्देन तपसा द्योतितप्रभः॥५४॥

ब्रह्मर्षित्वमनुप्राप्तः पूज्योऽसि बहुधा मया।  
तदद्भुतमभूद् विप्र पवित्रं परमं मम॥५५॥

शुभक्षेत्रगतश्चाहं तव सन्दर्शनात् प्रभो।  
ब्रूहि यत् प्रार्थितं तुभ्यं कार्यमागमनं प्रति॥५६॥

इच्छाम्यनुगृहीतोऽहं त्वदर्थं परिवृद्धये।  
कार्यस्य न विमर्शं च गन्तुमर्हसि सुव्रत॥५७॥

कर्ता चाहमशेषेण दैवतं हि भवान् मम।  
मम चायमनुप्राप्तो महानभ्युदयो द्विज।  
तवागमनजः कृत्स्नो धर्मश्चानुत्तमो द्विज॥५८॥

इति हृदयसुखं निशम्य वाक्यं श्रुतिसुखमात्मवता विनीतमुक्तम्।  
प्रथितगुणयशा गुणैर्विशिष्टः परमऋषिः परमं जगाम हर्षम्॥५९॥

॥इत्यार्षे श्रीमद्रामायणे वाल्मीकीये आदिकाव्ये बालकाण्डे श्रीरामाद्यवतारः नाम अष्टादशः सर्गः ॥१-१८॥

